

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 349/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a zo sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **ASANARATES s. r. o.**, Park Angelinum 4, Košice, IČO 36 606 693, zastúpenej advokátom JUDr. Vladimírom Kotusom, Žižkova 6, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 50/2012 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 83/2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Obdo 83/2020 z 30. novembra 2021 zrušiť a priznať jej trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Krajský súd v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cob 15/2017 vydal 14. marca 2018 rozsudok (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 35 Cb 50/2012-389 z 19. septembra 2016 v spojení s opravným uznesením č. k. 35 Cb 50/2012-401 z 9. novembra 2016.

3. Následne žalovaný, a to Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice (ďalej len „žalovaný“), podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, čím mu vznikla v súlade s § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra

trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) poplatková povinnosť.

4. Okresný súd vyzval žalovaného 21. augusta 2018 na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote 15 dní odo dňa doručenia výzvy, v ktorej ho náležite poučil o následkoch spojených s neuhradím súdneho poplatku za dovolanie riadne a včas. Výzva bola právnomu zástupcovi žalovaného doručená 7. septembra 2018, teda 22. septembra 2018 uplynula 15-dňová lehota na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý nebol uhradený.

5. Z uvedeného je zrejmé, že žalovaný neuhradil súdny poplatok splatný podaním dovolania pri podaní dovolania ani v dodatočnej lehote a nebol podaný návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, teda procesné podmienky na konanie a rozhodnutie o dovolaní splnené neboli.

6. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd mal povinnosť po uplynutí lehoty na zaplatenie súdneho poplatku skúmať splnenie procesných podmienok predmetného konania v súlade s § 161 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktorú si však náležite nesplnil.

7. Žalovaný podal 27. septembra 2018 podanie označené ako „*Vecné oslobodenie konania od súdnych poplatkov*“, z ktorého nevyplývalo, že ide o žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov.

8. Okresný súd 7. decembra 2018 predložil súdny spis vedený v predmetnej veci najvyššiemu súdu (doručený 14. decembra 2018) a v predkladacej správe uviedol, že predmetné konanie je v zmysle § 4 ods. 1 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch oslobodené od súdnych poplatkov *ex lege*. Z uvedeného vyplýva, že okresný súd porušil § 436 ods. 2 CSP, keďže vecne neskúmal obsah podania žalovaného zo 7. decembra 2012, v dôsledku čoho postupoval v rozpore s platnou právnou úpravou.

9. Najvyšší súd 30. januára 2020 vrátil vec okresnému súdu späť z dôvodu neuhradenia súdneho poplatku za podané dovolanie v lehote, konštatujúc, že okresný súd nesprávne právne posúdil návrh žalovaného týkajúci sa oslobodenia od súdnych poplatkov, keďže v danom prípade nejde o prípad zákonného oslobodenia od súdnych poplatkov. Najvyšší súd jednoznačne konštatoval, že neboli splnené procesné podmienky na prejednanie a rozhodnutie predmetnej veci a z uvedeného dôvodu malo byť predmetné konanie zastavené. V uvedenej súvislosti sťažovateľka poukázala na § 161 CSP v spojení s § 10 ods. 2 písm. e) zákona o súdnych poplatkoch, z ktorých obsahu vyplýva, že návrh na oslobodenie od súdneho poplatku musí byť podaný v lehote určenej konajúcim súdom na zaplatenie súdneho poplatku.

10. Okresný súd 13. marca 2020 opätovne vyzval žalovaného na úhradu súdneho poplatku za podané dovolanie a stanovil 30-dňovú lehotu, ktorá začala plynúť 26. marca 2020. Obsahom tejto výzvy bolo aj náležité poučenie žalovaného o následkoch neuhradenia súdneho poplatku za podané dovolanie riadne a včas.

11. Žalovaný doručil 26. marca 2020 podanie označené ako „*sťažnosť proti uzneseniu zo dňa 13.3.2020, sp. zn.: 35Cb/50/2012-536*“. V uvedenej súvislosti poukazuje sťažovateľka na to, že platná právna úprava neumožňovala podať proti výzve sťažnosť ako opravný prostriedok s poukazom na § 239 ods. 1 CSP. Súčasne v predmetnom podaní žalovaný žiadal aj o oslobodenie od súdnych poplatkov.

12. Okresný súd uznesením z 20. augusta 2020 rozhodol, že žalovanému nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov. Predmetné uznesenie nadobudlo právoplatnosť 12. septembra 2020.

13. Žalovaný až 8. septembra 2020 uhradil súdny poplatok za podané dovolanie, teda bez pochyby po lehote na zaplatenie súdneho poplatku, ktorá uplynula 27. apríla 2020.

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. Sťažovateľka zastáva názor, že okresný súd porušil svoju zákonnú povinnosť skúmať vecné procesné podmienky, medzi ktoré patrí aj splnenie poplatkovej povinnosti. Z uvedeného vyplýva obligatórna zákonná povinnosť konajúceho súdu zastaviť súdne konanie v prípade, ak v lehote určenej na úhradu splatného súdneho poplatku za podané dovolanie nie je poplatok uhradený, resp. nie je podaný návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov.

15. Z uvedeného skutkového stavu vyplýva, že okresný súd v rozpore s § 436 ods. 2 CSP nesprávne právne posúdil tvrdenia žalovaného týkajúce sa zákonného oslobodenia od súdnych poplatkov, v dôsledku čoho postupoval v rozpore s Civilným sporovým poriadkom a zákonom o súdnych poplatkoch.

16. Najvyšší súd bez právneho dôvodu vrátil spis okresnému súdu, pričom bol taktiež povinný skúmať splnenie procesných podmienok a v prípade, ak zastával názor, že tieto nie sú splnené, bol povinný predmetné súdne konanie zastaviť.

17. Okresný súd po vrátení veci najvyšším súdom postupoval v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku (§ 161 CSP), keďže nezastavil predmetné konanie, v dôsledku čoho priznal žalovanému viac práv, ako mu priznáva zákon, na úkor sťažovateľky. Najmä poskytol žalovanému opakované možnosti zhojenia zavinených porušení Civilného sporového poriadku a zákona o súdnych poplatkoch (opätovne umožnené uhradiť splatný súdny poplatok).

18. Sťažovateľka tiež poukázala na skutočnosť, že 10. mája 2017 bol prijatý zákon č. 152/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „novela“), ktorý sa výrazne dotkol aj zákona o súdnych poplatkoch, ktorého zmeny nadobudli účinnosť 1. júla 2017. Novelou sa rozšíril taxatívny výpočet dôvodov, pri ktorých existencii súd konanie pre nezaplatenie poplatku nezastaví. Súd konanie nezastaví ani vtedy, ak do uplynutia lehoty na zaplatenie súdneho poplatku bol podaný návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, ktorému súd vyhovel. V prípade, že súd návrhu vyhovel len sčasti, vyzve poplatníka na zaplatenie už spomínaného súdneho poplatku v takom rozsahu, ktorého sa oslobodenie netýka.

19. Od 1. júla 2017 platí prísnejšia úprava pre poplatníka, ktorý nezaplatil súdny poplatok v súdom ustanovenej lehote. Podľa predchádzajúcej právnej úpravy ak poplatník nezaplatil súdny poplatok, súd síce vydal uznesenie o zastavení konania, poplatník však mohol dosiahnuť, aby súd zrušil uznesenie o zastavení konania, pokiaľ ho zaplatil do konca lehoty na podanie odvolania. Od účinnosti novely môže súd k zrušeniu uznesenia o zastavení konania pristúpiť len vtedy, ak sa dodatočne zistí, že k samotnému zastaveniu vôbec nemalo dôjsť (súdny poplatok zaplatený v súdom stanovenej lehote, ale súd o tom nemal vedomosť).

20. V prejednávanej veci nedošlo k zaplateniu súdneho poplatku včas až dvakrát. V prvom prípade bola dokonca po lehote na zaplatenie podaná sťažnosť (ktorá nebola prípustná), v druhom prípade aj napriek tomu, že uplynula lehota na zaplatenie súdneho poplatku 27. apríla 2020 a žalovaný nebol oslobodený od platenia súdnych poplatkov, došlo k zaplateniu poplatku až po nepriznaní oslobodenia, čo je v príkrom rozpore so zmyslom právnej úpravy. Podľa novelizovanej právnej úpravy nebolo možné objektívne poplatok zaplatiť po uvedenej lehote, keďže žalovanému nebolo priznané oslobodenie uznesením z 20. augusta 2020. Tým, že k zaplateniu poplatku došlo až 8. septembra 2020, bolo porušené právo sťažovateľky na súdnu ochranu, pretože dotknuté súdne konanie sa malo zastaviť. Sťažovateľka na potrebu zaplatenia súdneho poplatku poukazovala nielen vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného, ale dokonca osobitným prípisom určeným najvyššiemu súdu a označeným ako žiadosť o poskytnutie informácií z 27. októbra 2021.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

21. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) postupom okresného súdu a najvyššieho súdu v súvislosti so skúmaním procesných podmienok dovolacieho konania, keď oba konajúce súdy v rozpore s právnou úpravou umožnili, aby žalovaný zaplatil súdny poplatok po súdom stanovenej lehote, konanie nezastavili, čím vytvorili podmienky na uskutočnenie dovolacieho prieskumu rozsudku krajského súdu, v rámci ktorého najvyšší súd uznesením č. k. 2 Obdo 83/2020 z 30. novembra 2021 zrušil rozsudok krajského súdu aj rozsudok okresného súdu v spojení s opravným uznesením, ktorými bol žalovaný zaviazaný zaplatiť sťažovateľke sumu 64 042,58 eur s príslušenstvom, a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd vec meritórne preskúmal a vo veci rozhodol napriek skutočnosti, že žalovaný ako dovolateľ nesplnil obligatórnu procesnú podmienku, ktorou je uhradenie súdneho poplatku riadne a včas.

K namietanému postupu okresného súdu:

22. Pokiaľ ide o namietaný postup okresného súdu, ktorý vykonal v rámci prípravy dovolacieho konania, do ktorého patrí aj jeho povinnosť rozhodnúť o súdnom poplatku za dovolanie, prípadne o oslobodení od platenia súdnych poplatkov, ústavný súd konštatuje, že predovšetkým dovolací súd je povinný v priebehu celého dovolacieho konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť o dovolaní (§ 161 ods. 1 CSP), teda aj v prípade, že súd prvej inštancie pri predkladaní veci na dovolacie konanie pri skúmaní procesných podmienok konania pochybí, dovolací súd jeho postup preskúma a prípadné nedostatky odstráni, resp. vec vráti okresnému súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (III. ÚS 550/2012, II. ÚS 324/2010, IV. ÚS 35/02). Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti vyplýva, že najvyšší súd tak aj učinil, pokiaľ okresným súdom predložený spis najprv vrátil pre nesprávne posúdenie zákonného oslobodenia žalovaného od platenia súdnych poplatkov, čo vyvolalo v poradí druhú výzvu adresovanú žalovanému na zaplatenie súdneho poplatku za podané dovolanie.

23. Poukazujúc na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnutý postup okresného súdu, keďže tak urobil už najvyšší súd.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05, IV. ÚS 155/2010).

K namietanému postupu najvyššieho súdu:

24. Ústavný súd poukazuje aj na to, že čl. 46 ods. 1 ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany ústavou garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). V súvislosti so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy treba mať zároveň na zreteli aj čl. 46 ods. 4 ústavy, podľa ktorého podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane ustanoví zákon, resp. čl. 51 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sa možno domáhať práv uvedených okrem iného v čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú (I. ÚS 56/01, IV. ÚS 163/2018).

25. Ústavný súd podotýka, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, ktorého súčasťou je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

26. K napadnutému postupu najvyššieho súdu ústavný súd predovšetkým konštatuje, že sťažovateľka v odôvodnení ústavnej sťažnosti polemizuje výlučne s postupom najvyššieho súdu, ktorému vyčíta uskutočnenie dovolacieho konania, ktoré malo byť pre nesplnenie procesnej podmienky – včasného zaplatenia súdneho poplatku za podané dovolanie zastavené. V petite ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vyslovil, že postupom najvyššieho súdu boli porušené ňou označené práva a žiada zrušiť uznesenie najvyššieho súdu, ktoré v odôvodnení ústavnej sťažnosti nijako nenapáda ani s ním nepolemizuje. Námietky sťažovateľky v ústavnej sťažnosti tak nemieria k výsledku dovolacieho konania, ale k otázke procesnej, ktorá vydaniu uznesenia najvyššieho súdu predchádzala.

27. Ústavný súd v minulosti opakovane (napr. II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015) zdôraznil, že rozhodovanie o súdnych poplatkoch (napr. o oslobodení od súdnych poplatkov, o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku a pod.) spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ týkajúci sa súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Rozhodovanie o súdnych poplatkoch – o naplnení zákonom ustanovených predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatury všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

28. Ústavný súd vzhľadom na argumentáciu sťažovateľky konštatuje, že ak by aj došlo k pochybeniu pri procesnom postupe všeobecných súdov vo vzťahu k poplatkovej povinnosti, ktorá bola splnená zo strany žalovaného – dovolateľa oneskorene, nemá z pohľadu ústavného súdu v tomto štádiu súdneho konania zmysel polemizovať s týmto pochybením, ak už existuje právoplatné meritórne rozhodnutie najvyššieho súdu o dovolaní (kasačné). Z hľadiska ochrany ústavnosti, ktorá zdôrazňuje predovšetkým materiálny princíp pri ochrane základných práv a slobôd fyzických osôb, ako aj právnických osôb vrátane práva na súdnu ochranu, ústavný súd nepovažuje sťažovateľkou uvádzaný nesprávny procesný postup týkajúci sa poplatkovej povinnosti za dostatočne odôvodňujúci sťažovateľkou navrhované zrušenie uznesenia najvyššieho súdu, ktorému nevyčíta žiadne iné nedostatky, ktoré by si vyžadovali zásah ústavného súdu.

29. Z uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu